УДК 37.047-057.34+613.71+796/799 (045)

І. Л. Гасюк,
доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, завідувач кафедри фізичної культури та валеології, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ: ТЕХНОЛОГІЯ ТА ЗМІСТ

У статті розглянуто технологічну модель професіоналізації державного службовця в галузі фізичної культури і спорту. Визначено зміст магістерської підготовки фахівців у галузі знань "Державне управління "за спеціальністю "Державне управління в сфері фізичної культури і спорту".

In article the remedial model of preparation of the civil servant in physical training and sports sphere is considered. The maintenance of preparation of masters in branch of knowledge "Government" on a specialty "Government in physical training and sports sphere" is defined.

Ключові слова: державний службовець, підготовка, професія, спорт, фізична культура.
Keywords: the civil servant, preparation, a trade, sports, physical training.

ВСТУП

Приведення у відповідність до міжнародних стандартів якості освіти і процесу підготовки державних службовців у галузі фізичної культури і спорту є пріоритетним завданням усієї освітньої системи галузі. Система професіоналізації державних службовців сфери фізичної культури і спорту потребує нормативно-правового, методичного, організаційного, змістового оновлення, яке у свою чергу дозволить вирішити проблему підвищення якості й ефективності державного управління фізичною культурою і спортом. Для вирішення усього комплексу завдань становлення особистості та формування професійної компетентності державного службовця в галузі необхідна дієва система професіоналізації, яка має забезпечити процес безперервної, перманентної професійної освіти.

Про надзвичайно велику актуальність даної проблеми свідчить низка наукових праць, яка була присвячена процесам стандартизації, підвищенню якості освіти державних службовців у загальному, так і за окремими галузями [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8]. Усе вищенаведене актуалізує необхідність розробки технологічної моделі професіоналізації державного службовця в галузі, регламентації умов відбору до проходження державної служби, кар'єрного зростання тощо.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті — на теоретико-методологічному рівні розробити та обгрунтувати технологічну модель професіоналізації державного службовця в галузі фізичної культури та спорту, визначити зміст кожного з етапів цього процесу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Технологічна модель професіоналізації державного службовця в сфері фізичної культури і спорту розроблена нами на основі концептуальних положень тріади: "індивідуальне — особливе — загальне" (див. рис. 1). Базисом професіоналізації державних службовців є індивідуальне, адже саме ця складова моделі визначає професійну придатність, успішність навчання, подальший кар'єрний успіх особи, яка має намір пов'язати своє майбутнє саме з цією професійною діяльністю. Індивідуальне — це генетично зумовлені вроджені задатки та здібності індивіда, які великою мірою визначають його схильність до відповідного виду діяльності. Фізичний, інтелектуальний, духовний розвиток особи, його мотиваційно-ціннісна сфера є тим підгрунтям, яке створює передумови для реалізації диференційованого та індивідуального підходів в процесі навчання, обумовлює темпи і якість засвоєння навчального матеріалу, визначає міру професійної адаптації та соціалізації в професійному середовищі майбутніх державних службовців у галузі.

До особливого в нашій моделі віднесено систему вищої освіти в галузі фізичної культури і спорту за освітньо-кваліфікаційним рівнем "бакалавр" за напрямами підготовки "Здоров'я людини", "Спорт", "Фізичне виховання", "Теорія і методика середньої освіти. Фізична культура". Ця складова моделі забезпечує науково-методичний базис та первинні професійні компетентності майбутнього державного службовця в сфері фізичної культури і спорту. Метою є підготовка фахівців в галузі фізичної культури і спорту за обраним напрямом, формування системи знань про фізичну культуру і спорт, оволодіння основами навчання рухових в дій в процесі заняття фізичними вправами, раціональне формування індивідуального фонду рухових умінь і навичок у багаторічному процесі фізичного виховання, формування в навчально-виховному процесі ідейних основ раціональної поведінки, етичним норм і навичок, оволодіння основами спортивної майстерності в обраному виді спорту тощо. Вирішення усього спектра завдань здійснюється шляхом реалізації циклів підготовки: гуманітарної, соціально-економічної, природничо-наукової, професійної та практичної підготовки, які забезпечують відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень. Успішність навчально-виховної діяльності щодо набуття спеціально-професійних знань в галузі фізичної культури і спорту визначається дотриманням низки принципів, до яких нами віднесено такі: активності і свідомості, наочності, доступності й індивідуалізації, систематичності, науковості, міцності і прогресування, циклічності, пріоритетності освітньої спрямованості процесу фізичного виховання, поєднанні державного управління і студентського самоврядування. Основними методами і засобами навчально-виховного процесу вирішення завдань фізкультурної освіти, підвищення рівня фізичної підготовленості основним засобом будуть виступати рухова активність людини (фізичні вправи, побутові та професійні дії, якщо вони виконуються за певною програмою); технічні засоби навчання термінової інформації; словесні, наочні, практичні, пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний, проблемного викладення, частково-пошуковий, дослідницький методи тощо. Основними формами навчання будуть виступати: денна, вечірня, заочна, дистанційна, екстернатна. Навчально-виховний процес має здійснюватись переважно за такими формами: навчальні заняття (лекції, лабораторні, практичні, семінарські, індивідуальні заняття, консультація); самостійної роботи студента; практичної підготовки; контрольних заходів тощо. Контроль за навчальною діяльністю здійснюється перманентно і передбачає наявність таких його видів: поточного, етапного, семестрового та підсумкового. Оцінювання навчально-виховного процесу та визначення рівня якості засвоєння студентами знань, сформованості умінь та навичок відбувається у відповідності до стандартів вищої освіти в галузі фізичної культури і спорту, може здійснюватись за кредитно-рейтинговою системою.

Зміст загального в нашій моделі утворює система підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем "магістр" за напрямом підготовки "Державне управління" спеціальність "Державне управління у сфері фізичної культури і спорту". Слід відзначити, що на цьому рівні державний службовець в галузі оволодіває фундаментальними знаннями за напрямом підготовки "Державне управління", адже,

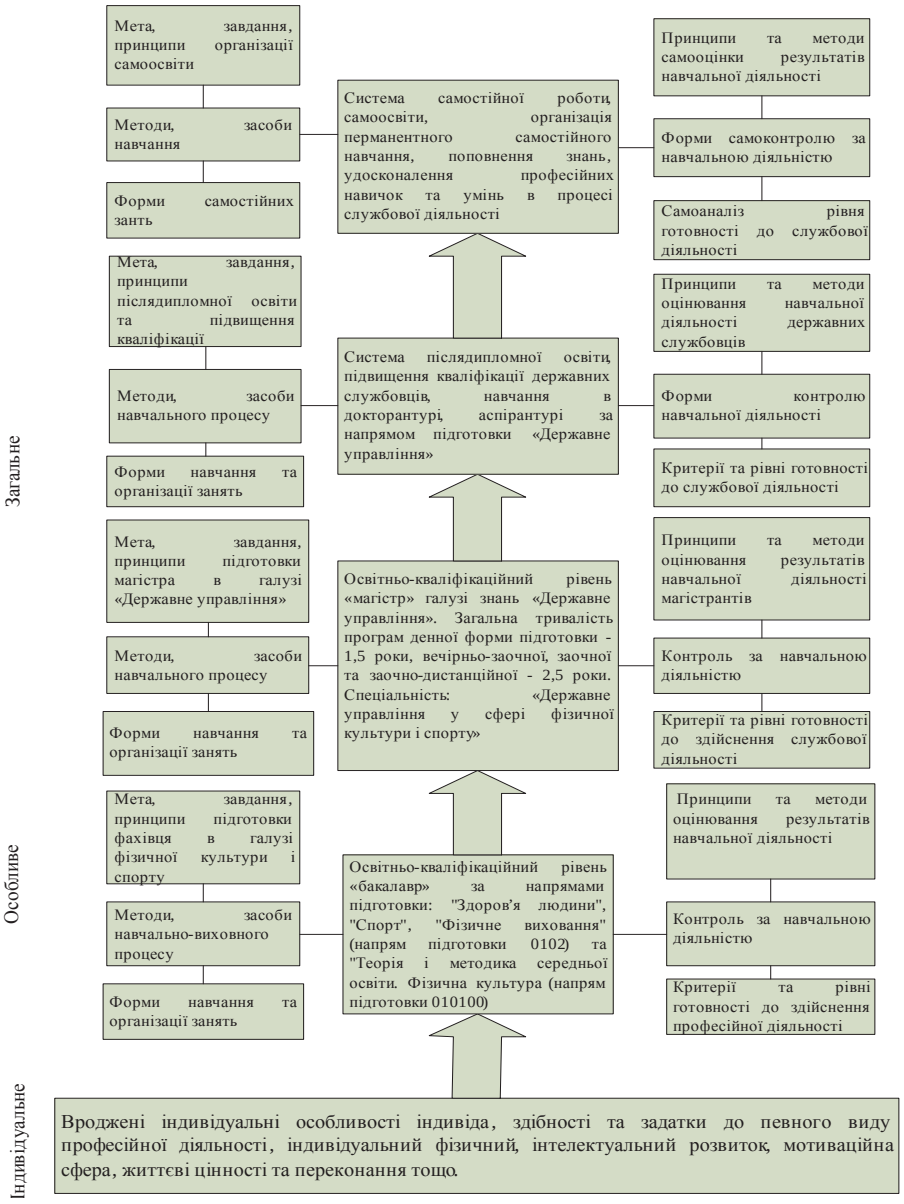

Рис. 1. Технологічна модель професіоналізації державного службовця в сфері фізичної культури і спорту

зважаючи на вузькоспеціалізовану бакалаврську підготовку в галузі фізичної культури і спорту, це є необхідною передумовою успішного здійснення службових обов'язків, з одного боку, а з другого — відбувається здобуття поглиблених правових, економічних, політологічних, управлінських, соціально-гуманітарних, психолого-педагогічних, фахових та інших знань, необхідних для нормативно-правового, організаційно-розпорядчого та консультаційно-дорадчого забезпечення діяльності органів, на які поширюється дія Законів України "Про державу службу" та "Про службу в органах місцевого самоврядування" [9; 11]. В даному контексті метою магістерської підготовки державних службовців у сфері фізичної культури і спорту є набуття фундаментальних знань в галузі державного управління загалом, оволодіння необхідними уміннями і навичками здійснювати нормативно-правову, організаційно-розпорядчу та консультаційно-дорадчу діяльність в органах державної виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту. Визначальними особливостями професіоналізації державного службовця галузі на цьому етапі є:

— оволодіння адміністративно-правовим, економіко-математичним, управлінським знанням;

— домінування в навчальному процесі частково-пошукового та дослідницького методів навчання;

— пріоритетне використання таких форм організації занять, як: проблемні групи, круглі столи, індивідуальне-консультування, самостійно-дослідницька діяльність, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань тощо;

— загальна спрямованість навчання на оволодіння основами науково-дослідницької діяльності, формування наукової культури;

— формування навичок самостійної роботи, засобів, методів, організації самоосвіти, оволодіння методами наукового пізнання дійсності тощо;

— провідними формами контролю має стати захист індивідуальних навчально-дослідних завдань, проектів, наукові доповіді, захист наукових освітньо-кваліфікаційних робіт тощо;

— визначення успішності навчання має здійснюватись на основі оцінювання знань, вмінь та навичок магістрантів практично вирішувати професійні завдання, розв'язувати проблемні питання, комплексно застосовувати методи аналізу, моделювання, програмування та проектування, використовувати інноваційні технології в службовій діяльності тощо.

Зважаючи на вищеозначене, нами був розроблений навчальний план підготовки державних службовців за напрямом підготовки "Державне управління", спеціальність "Державне управління в сфері фізичної культури і спорту", яку на нашу думку, слід внести до переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка відповідних фахівців [10].

Навчальний план підготовки магістра передбачає проходження дев'ятнадцяти навчальних дисциплін загальним обсягом тридцять три національних кредити загальною кількістю тисяча шістсот сімдесят чотири години, з яких тисяча шістдесят шість аудиторних. Загальна тривалість навчання на денній формі сягає півтора року і здійснюється впродовж трьох семестрів. Логіка навчального процесу передбачає послідовне вивчення таких навчальних дисциплін: перший семестр — методологія наукових досліджень; економічна теорія і економічні системи; етика державного службовця; статистичні методи в державному управлінні; ділова українська мова в державному управлінні; другому семестрі — світова та європейська інтеграція; стратегічне планування в сфері фізичної культури і спорту; моделювання, інформаційні системи та технології в державному управлінні фізичною культурою і спортом; першому і другому семестрах — теорія та історія державного управління; організаційно-правові засади державного управління в сфері фізичної культури і спорту; формування державної політики в сфері фізичної культури і спорту; кадрова політика та державна служба; третьому семестрі — фінансово-економічні засади системи фізичної культури і спорту; адміністративно-правові засади діяльності в сфері фізичної культури і спорту; державне управління спортом для всіх; державне управління фізичною культурою і спортом в освіті; державне управління спортом вищих досягнень, спортом інвалідів, професійним спортом; управління якістю фізичної культури і спорту. Впродовж навчання магістрантам буде необхідно виконати дві курсові роботи з предметів: теорія та історія державного управління, моделювання, інформаційні системи та технології в державному управлінні фізичною культурою і спортом; скласти чотирнадцять заліків та дев'ять іспитів. Підсумковою формою державної атестації виступає захист магістерської дипломної роботи.

Підготовка висококваліфікованих управлінців, керівників у галузі фізичної культури і спорту за цією спеціальністю дасть змогу вирішити на державному та регіональному рівнях проблему навчання державних службовців галузі, які обіймають відповідні посади у Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту, державній службі молоді та спорту, обласних управліннях, відповідних відділах органів місцевого самоврядування, центрах "Спорт для всіх", "Інваспорт",

громадських органах управління фізичною культурою і спортом: Національному олімпійському комітеті України, Національному комітеті спорту інвалідів України, Національному спортивному комітеті України; є керівниками та посадовими особами центрів олімпійської підготовки, спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, шкіл вищої спортивної майстерності тощо.

Наступною складовою технологічної моделі професіоналізації є система післядипломної освіти, підвищення кваліфікації державних службовців у сфері фізичної культури і спорту. Вищенаведена складова детально розглянута нами у попередніх працях [1].

Останньою технологічною складовою професіоналізації державного службовця в галузі є система самостійного навчання (самоосвіти), яка дозволяє здійснювати перманентне оновлення знань, умінь та навичок в міжкурсовий період підвищення кваліфікації тощо. На нашу думку, ця складова є найважливішою, адже швидкі економічні, політичні, нормативно-правові зміни, швидкоплинність суспільних процесів вимагають якісно нового типу державного службовця, який здатний у нестабільних умовах приймати адекватні рішення та якісно виконувати покладені на нього службові обов'язки, що в свою чергу обумовлює необхідність у постійному оновленні знань та удосконаленні професійних навичок та умінь тощо.

У даному контексті система самоосвіти державного службовця налічує два взаємопов'язаних структурно-функціональних комплекси, а саме: суб'єктивно-індивідуальний та середовищно-об'єктний. Суб'єктивно-індивідуальний — це підсистема, яка відображає рівень сформованості в державного службовця знань, умінь та навичок організації самоосвіти, використання відповідних форм, методів та засобів навчання, навичок самоконтролю та самооцінки, моніторингу та діагностики прогалин у знаннях, окремих питаннях, здатності на цій основі визначати мету навчання, ставити завдання і відповідно здійснювати пошук та визначати зміст навчання. Середовищно-об'єктний компонент — це підсистема, яка забезпечує передумови для можливості здійснення перманентного процесу самоосвіти державного службовця і відповідно формується системою проходження державної служби та організаційно-функціональною, структурною впорядкованістю процесу самоосвіти в системі органів державної влади. На нашу думку, ефективним процес самоосвіти державних службовців буде лише за виконання організаційних, психолого-педагогічних та нормативно-правових передумов. До організаційних передумов нами віднесено:

— створення сучасної, динамічно оновлюваної навчально-методичної бази, яка за кількістю та якістю навчальних підручників, посібників, методичних рекомендацій, наукової періодики, вісників відповідала б запитам тих, хто навчається;

— запровадження інституту наставництва, забезпечення умов для передачі досвіду молодим державним службовцям;

— широке впровадження інформаційних технологій, розробка професійно зорієнтованих Інтернет-ресурсів, електронних бібліотек;

— розробку програмного забезпечення, яке дозволяло б здійснювати планування, контроль та оцінку якості самостійного навчання;

— забезпечення державних службовців сучасною комп'ютерною та організаційною технікою, обладнання робочих місць згідно гігієнічних вимог щодо організації праці тощо.

До психолого-педагогічних передумов віднесено:

— формування знань, умінь та навичок у державних службовців щодо вибору форм, методів, засобів самоосвіти;

— формування умінь планувати та розробляти програми навчального самоосвітнього процесу;

— запровадження системи стимулювання державних службовців щодо їх залучення до процесу самоосвіти;

— створення соціально значущих мотивів, особистісних переконань, поєднання соціальних та особистісних інтересів в площині самоосвітнього процесу;

— урахування інтересів, потреб, особливостей індивідуального розвитку державних службовців.

До нормативно-правових передумов нами віднесено:

— нормативне закріплення обов'язку державного службовця щодо здійснення постійного процесу самостійного оновлення знань, умінь та навичок згідно посадових обов'язків та функцій;

— нормативне визначення та запровадження системи грошово-преміального стимулювання, заохочень за результатами самоосвітнього процесу;

— нормативне визначення права державного службовця щодо вільного вибору форм, методів, засобів організації процесу самоосвіти.

ВИСНОВКИ

Впровадження в практику розробленої нами технологічної моделі професіоналізації державного службовця дозволить забезпечити якісний процес ступеневого навчання на основі діалектичного принципу: "індивідуальне — особливе — загальне"; вирішити завдання щодо підготовки державних службовців здатних до розв'язання проблем розвитку та функціонування сфери фізичної культури і спорту. Модель професіоналізації державного службовця передбачає обов'язкову наявність базової вищої освіти за напрямами підготовки в галузі знань фізичної культури та спорту, і на їх основі розширення та поглиблення професійних компетентностей в галузі знань державного управління, подальшого підвищення кваліфікації на основі розробленої нами освітньо-професійної програми [1].

Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на дослідження технологічних складових моделі з метою структурно-логічної оптимізації організаційного, наукового, методичного тощо компонентів.

Література:

1. Гасюк І.Л. Нормативно-правові засади підготовки фахівців управлінської ланки галузі "Фізична культура і спорт" // Економіка та держава. — 2010. — № 10 — С. 122—126.

2. Державне управління галузевою стандартизацією в умовах реформування вищої медичної освіти в Україні: автореф. дис. д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / М.М. Білинська; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2004. — 36 с.

3. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис та тенденції розвитку: автореф. дис. д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01/ Я.Ф. Радиш; Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2003. — 35 с.

4. Державне управління підготовкою керівників для охорони здоров'я України в умовах європейської інтеграції: автореф. дис. канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / Т.М. Курило; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2006. — 20 с.

5. Стандартизація освіти державних службовців в Україні: автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.03 / Н.Г. Синицина; Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — Д., 2006. — 20 с.

6. Стандартизація фахової підготовки з державного управління в країнах Північної Америки і Європи: автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.03 / Ж.В. Таланова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2004. — 20 с.

7. Формування змісту вищої освіти за спеціальністю "державне управління": автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.03 / М.В. Терентьєв; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр . — Д., 2010. — 20 с.

8. Формування професійної етики майбутніх працівників податкової служби в навчально-виховному процесі: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / А.А. Болдова; Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. — К., 2009. — 20 с.

9. Форум: Законодавство України — 2011. — Документ 564-2010-п, редакція від 07.07.2010, чинний. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=564-2010-%EF — Постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2010 року № 564 "Про затвердження Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування".

10. Форум: Законодавство України — 2011. — Документ 787-2010-п, остання редакція від 10.06.2011 на підставі 576-2011-п, чинний. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=787-2010-%EF — Кабінет Міністрів України. Постанова від 27 серпня 2010 року № 787 "Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра".

11. Форум: Законодавство України — 2011. — Документ 789-2009-п, редакція від 29.07.2009, чинний. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=789-2009-%EF — Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 року № 789 "Про затвердження Порядку прийому на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів за спеціальністю "Державна служба" галузі знань "Державне управління" та працевлаштування випускників".

Стаття надійшла до редакції 30.06.2011 р.